

Gospodarski vestnik

Št. 11.

V Gorici, dne 1. novembra 1924.

Leto II.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno 10 lir.
Posamezna številka 1 L.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S. Giovanni št. 6./1.

Dr. Agneletto Iosip:

O GOSPODARSKEM KREDITU.

Iz stremljenja po samoohrani, iz naravnega prirojenega egoizma izvira trpka resnica, da je človek sam sebi najbližji. In dosledna posledica te resnice je nadaljna resnica, da je človeku bližje in ljubše, kar je njegovega, nego kar je tuje. Še tako skrbna in smotrena vzgoja, ki bi hotela iti za tem, da napravi iz človeka družabno kolikor mogoče altruistično bitje, zamore zaznamovati komaj delne uspehe, ki so bili v stanu le ublažiti skrajni egoizem in napraviti življenje med poedinci znosljivo.

S privatno lastnino, ki je le posledica stremljenja po samoohrani in samoobrambi, se je razširil krog prirojenega egoizma tudi na dobrine, ki so človeku za življenje potrebne. Čim večja je človekova potreba po teh dobrinah, tem večje je njegovo stremljenje, da si jih pridobi, in se z njimi preskrbi tudi za bodočnost.

Šele potem, ko je bil uveden denar v gospodarstvo, je moglo pričeti varčevanje na široki podlagi, ker se je primerno v malo lahko nadomestljivih sredstvih zbirala velika gospodarska vrednost. Prvotno varčevanje stopa tu pred našimi očmi v obliki tezavracije; poedinec je hranil prihranke sam skrite doma in ti so imeli le za njega svoj pomen, za narodno gospodarstvo so pa bili mrtvi. Z razvojem varnosti v prometu, s povzdigo zaščite in varstva s strani pravosodstva, pričelo se je razvijati medsebojno zaupanje in z njim kreditno gospodarstvo, ko je gospodar lahko zaupal prihranjeni denar svojemu bližnjemu znancu v gotovosti, da mu ta na zahtevo zaupani posojeni denar tudi povrne.

Daljna stopnja v razvoju kredita je nastop oseb, ki so po poklicu, v izvrševanju obrti svoje, zbirale prihranke bližnje in daljne okolice, zato da so oddajali posojevali denar onim, ki so potrebovali tujih prihrankov, tujega denarja, tujega kredita. Da ne govorimo o starem Rimu, kjer je denarni in kreditni promet bil močno razvit (v dobi rimskih cesarjev je znašala povprečna obrestna mera še komaj 12%), nahajamo v srednjem veku prve obrtnike (*«banchieri»*), ki so se pečali z denarnim predmetom in posredovanjem kreditov, v severnoitalijanskih mestih, Milan, Genova, Florenca in Benetke so bila znamenita denarna tržišča. Navadni posli njih *«bankirjev»* so bili: sprejemanje depozitov, zamenjava in hranjenje denarja. Poleg poedincev *«bankirjev»* so se pričeli že v srednjem veku ustanovljati prvi denarni zavodi; med najstarejše se prištevata beneški *«Monte vecchio»* iz leta 1156 in genovska *«Cassa di S. Giorgio»* iz leta 1407, ali pravi razvoj denarnih zavodov, ki niso bili last privatnikov, spada šele v 19. stoletje.

Kakor smo dejali, glavni predpogoj za razvoj gospodarskega kredita in za nalaganja denarnih prihrankov pri drugih osebah ali denarnih zavodih, je popolno zaupanje vanje in gotovost, da se bo naložen ali izposojen denar ob določenem roku tudi povrnil, kratko, da ne bo lastnik, ki je poveril svoj denar drugim v upravo, ob njega prišel.

Kdor ne zna upravljati svojega lastnega premoženja, bo tudi s tujim premoženjem slabo gospodaril, *«Ali ni že vsak*

dober gospodar tudi dober upravitelj tuje poverjene mu lastnine.

Le takrat bo dober gospodar tudi dobro in vestno gospodaril s tujim premoženjem, ako je s vsem svojim, kar ima, odgovoren za tujo zaupano mu last, ako neomejeno jamči, ker bi s slabo upravo škodil v prvi vrsti samemu sebi. Ali pri vsem tem ostane neizpodbitno pravilo, da je »skrben gospodar svojega blaga najboljši krmar«. Kajti poedinci upravitelji tujega blaga, odgovarjajoči s vsem svojim za napake in izgube, se lahko izognejo posledicam s tem, da prikrijejo svoje premoženje, dočim je pri skupni kolektivni upravi (s strani več njih) dosledno zmanjšan čut odgovornosti in ž njim skrb za upravo kljub neomejenemu jamstvu upraviteljev.

Omejeno jamstvo za tuje poverjeno premoženje nahajamo le pri družabnih gospodarskih oblikah, ki s svojo veliko gospodarsko močjo garantirajo, ali bi vsaj garantirati morale, upnikom za poverjeno premoženje. Tu je dobra in vestna uprava tuje lastnine odvisna le od moralne sile in poštenja oseb, ki so postavljene na čelo takim gospodarskim družbam.

V zadnjem stoletju so denarni zavodi malone izpodrinili poedince-obrtnike iz denarnega prometa. Banke, pupilarne varne hranilnice, zastavljalnice ter zadružne hranilnice in posojilnice so najpogostejše oblike denarnih zavodov, ki so se na evropskem kontinentu razvile. Vsak teh tipov sloni na lastnih načelih glede kredita, ki ga zahteva od prebivalstva.

Dočim skušajo dati banke svojim upnikom zadostno jamstvo z visoko delniško glavnico in močnimi rezervami po načelu, da v banko vložen tuj kapital ne bi imel prekoračiti več kakor trikrat osnovno glavnico z rezervami vred, hočejo nuditi hranilnice in zastavljalnice zadostno varnost s tem, da stojijo pod neposrednim državnim nadzorstvom, ki bi imela skrbeti, da se pri nalaganju in izposojevanju kapitalov upoštevajo posebni predpisi.

Temu nasproti prihajata pri zadruž-

nih posojilnicah in hranilnicah do veljavne dva popolnoma različna činitelja in sicer pri zadrugah z omejeno zavezo in majhnimi deleži osebni kredit in poštenje onih, ki jim je vodstvo zadruge poverjeno, pri zadrugah z neomejeno zavezo pa celokupno jamstvo s vsem premoženjem neke upraviteljev, ampak vseh zadružnikov; s tem pa se ni hotelo seči po tako obsežnem jamstvu iz potrebe po močni garanciji, ampak v prvi vrsti — ko so vendar zadruge z neomejeno zavezo bile prvotno namenjene ožjemu krogu zadružnikov — iz vzgojevalnih namenov, da se s tem vsi zadružniki prisilijo zanimati se za upravo in usodo zadruge.

Tako vidimo, da sloni zadružni kredit popolnoma na zaupanju, ki ga uživajo upravitelji zavoda, in sicer pri zadrugah z omejeno zavezo: pri vsem prebivalstvu bivajočem v delokrogu zadruge, ali je včlanjeno ali ne, pri zadrugah z neomejeno zavezo pa: pri zadružnikih.

Iz tega izhaja, da je zadružni kredit po svojem bistvu neodvisen od višine glavnice, dočim je bančni kredit brez kapitala nemogoč in nesmiseln. Le one banke, ki imajo v svojem kapitalu in rezervah moč, zaslužijo kredit občinstva, banke pa z neznatnim kapitalom ne morejo računati na poseben kredit, in kdor jim ga da, postavlja v nevarnost svoj imetek.

Pri vseh današnjih denarnih zavodih se upravlja tuj imetek. In ker zahteva ravno ta uprava večjih vrlin in večjih sposobnosti nego uprava lastnega premoženja, kjer človeka sili k preudarni upravi že prirojeno stremljenje po ohranitvi in pomnožitvi potrebnih dobrin, ni zadostno, da je pri denarnih zavodih upravitelj sam za sebe dober gospodar, ampak imeti mora tudi dobro razvit čut odgovornosti ne le iz strahu pred kazenskim zakonom, ampak iz moralnega prepričanja in stremljenja, da ne stori svojemu bližnjemu, kar bi bilo njemu žal.

To poslednje stremljenje pa narekuje takemu upravitelju skrajno opreznost v vseh njegovih poslih. Pri zadnjih treh oblikah denarnih zavodov (hranilnicah, zastavljalnica, ter zadružnih posojilnicah in hranilnicah) je taka opreznost že

v pravih zapisana, ker je izključena vsaka špekulacija. Drugače je pa pri bankah, kjer je igra in špekulacija dovoljena. Dokler se igra in špekulira v mejah, začrtanih od lastnih razpoložljivih rezerv, je kredit banke neprizadet. Ali ker se z igro in špekulacijo v dosti slučajih prekorača dovoljena meja in se po prvi izgubi dostikrat še več riskira, da bi se z pričakovanim večjim dobičkom pokrila tudi stara izguba, ne da bi mogli delničarji vsled obsežnosti zavoda in njegovega notranjega ustroja tega pravočasno preprečiti, predstavljajo dandanes banke ono vrsto denarnih zavodov, ki nudi po svojem tehničnem ustroju in vsled stremjenja po čim večji dobičkanosti sorazmerno *najmanjšo varnost za zaupano jim premoženje*.

Ni potrebno priti v spor s kazenskim zakonom, da se ugonobi kaka banka. Gibčnost njenega poslovanja pri podeljevanju kreditov proti primeroma nestalnemu jamstvu, kakor n. pr. na vrednostne papirje, valute in devize, in težnja, da se izvabijo iz obračanja in sukanja kapitalov čim večji dobički, bilo tudi z riskantnimi ali zato dobičkanosnimi posli, predstavlja za banko in za njeno premoženje večno nevarnost; in le oseba, obdarjena z vsemi vrlinami dobrega gospodarja, spojenimi s čutom moralne odgovornosti in s prirojeno opreznostjo zamore voditi banko tako, da bo v njegovih rokah varno upravljano tuje premoženje.

In ravno v teh težkih časih, ko prihajajo nad naše ljudstvo in njegovo gospodarstvo druga za drugo prave šibe božje, je skrajni čas, da ljudstvo vsako težko prihranjeno in od ust odtrgano liro preje dostikrat obrne, nego se odloči, komu jo v varstvo izroči.

Prave šibe božje, smo dejali, so udarile po našem gospodarstvu v zadnjih 5. letih; ogromna milijone in milijone presegajoča izguba pri zamenjavi denarja 1919. leta, ponesrečene špekulacije na široki podlagi z muhastim dinarjem in potem leta 1923 izguba delniške glavnice pri Jadranski banki v Trstu ter končno čez eno leto polom te banke, ki preti požreti velik del vlog našega ubogega ljudstva. Tu ne gre za tisočake, ampak za težke milijone!

Zato je skrajni čas, da krenemo s poti tveganja, gospodarskih eksperimentov in špekulacij na edino pravo pot gospodarske stvarnosti, treznosti in opreznosti, ako hočemo zaceliti rane, na katere rih krvavi naše narodno gospodarstvo.

Oklenimo se našega četudi nekoliko okornega domačega zadružništva; po ogromni večini smo kmečko ljudstvo, zato je za naše razmere primerna edina le zadružna gospodarska oblika, kajti jamstvo, ki ga nudijo naše denarne zadruge svojim vlagateljem, je trdno in solidno in zadružni kredit je pri danih razmerah neprekosljiv.

—:—

Živinoreja.

Klavžar Milton, živinorejski nadzornik:

OPOMIN BIKOREJCEM.

Komisije za pregledavanje bikov, ki so se ustanovile kot prvi korak za izboljšanje govedoreje, so odbrale in odobrile v srednjem in planinskem govedorejskem ozemlju vse za plemenitev sposobne bike. Goriški odsek pokrajinskega živinorejskega nadzorništva je nabavil živinorejcem mnogih občin čistokrvne

bike in junice sivo-rujave in belanske pasme. Ker bi morale biti v tem času že vse občine preskrbljene s spuščevalnimi postajami, opozarjam vse živinorejce, da je italijanski zakon z dne 5. julija 1968 št. 392 stopil tudi v naših krajih v polno veljavo in da so vsi govedorejci in vsi v to poklicani organi dolžni, pokoriti se njegovim določilom, kakor tudi določilom pravilnika, ki velja za našo pokrajino. V vseh občinah se smejo rabiti

le od komisije potrjeni biki. Občine pa, kjer nimajo še takih bikov, morajo skrbeti, da jih čimprej dobijo.

Županstva naj s strogim nadzorovanjem preprečijo, da bi se za oplemenjevanje rabili nepotrjeni biki in naj ponovno opozorijo bikorejce na tozadevne globe.

Razumljivo mi je, da je težavno premagati naenkrat vse zapreke, ki jih spočetka povzroča izvrševanju novega zakona na eni strani starokopitnost posameznih živinorejcev, na drugi strani pa slabe denarne razmere po vojni prizadež tih kmečkih gospodarjev. Uverjen pa sem, da bo v korist le stvari, za katero se zavzema novi zakon, ako bodo oblastva njegova določila enakomerno in strogo izvajala, dokler ne pridejo tudi najupornejši živinorejci sami do izpoznanja blagodejnih namenov, ki jih zasledujejo novi predpisi.

Živinozdravnik G.:

KRVOMOČNOST PRI KONJU.

V zadnjem času, ko so se dnevi ohladili, sem opazal nekaj slučajev takozvane krvomočnosti pri konju, to je med scalnico konja opazamo kri. Glavni vzrok krvomočnosti ali »črnega scanja« pri konju je prehlad. Po večini napade ta bolezen težke, dobro rejene konje, ako so stali nekaj dni brez dela v hlevu in so potem nenadoma prišli na svež zrak, ali pa v težko delo. Posebno opazamo krvomočnost pri konjih, kateri so se nahajali en ali več dni v zaduhlih stajah in so bili za časa brezdelja premočno krmljeni. Ako so konji pretečno krmljeni in se nič ne gibljejo, se jim kri poleni, ker se v njej nabere preveč ogljikove kisline. Zgodí se, da pride tak konj še čil iz hleva na svež zrak. Morebiti, ko je bil že konj nekaj časa na prostem in ko smo pričeli z njim delati, se pričnejo na njem kazati znaki bolezni, imenovane krvomočnost.

Bolezen prične tako, da konj nekam težko stopa in da se spodtika z nogami. Zdi se, da se zadnji konec telesa prav ne drži v križu. Pokaže se nekaka ohrome-

lost, dokler se žival ne upa več držati po koncu, ter se zgrudi. Mišice, to je meso, so posebno na križu trde kot les. Scalnica je temnorjava, včasih čisto črna, kar izvira iz nenaravnega razkroja rdečih krvnih teles, vsled pomehkuženja v hlevu in naknadnega prehlada.

Kako se ubranimo krvomočnosti? Težki konji, kateri so navajeni na naporno delo, naj ne stojijo po več dni brez dela v hlevu. Ako konj ne dela, ne pokladaj mu premočne krme, spusti ga, ako je mogoče, na pašo, da se obenem pregiblje. Ako bi se hoteli naši konjerejci obvarovati krvomočnosti, bi morali hlev dnevno prezračiti in seveda tudi očistiti. V zaduhlem hlevu je vse polno ogljikove kisline. Ako ti je stal konj več dni v hlevu, začni z njim delati počasi in ne spusti se z njim takoj v dir. Že stara skušnja uči: Korakoma začni, korakoma se vračaj s konjem proti hlevu.

Ako bi nam konj obolel na omenjeni bolezni, moramo gledati, da ga spravimo v kak bližnji, topel hlev. Ako bi tirali žival naprej, bi se nam znalo zgoditi, da nam konj na cesti obleži in obnemore. Drgniti je konja s kafrovcem ali pa z žganjem po križu, ter moramo konje tosplo odeti. Ako je večša pomoč blizu, pokličí. Strokovnjak zamore večino teh konj rešiti.

K. M.:

KATAR NA SPOLOVILIH GOVEJE ŽIVINE.

Iz raznih krajev prihajajo tožbe, da se ta bolezen v zadnjem času hitro širi.

Mnogo vasi je, kjer je le malo hlevov, da bi ne bili okuženi po tej bolezni. Ta bolezen se zelo hitro razširja in deluje tembolj škodljivo, ker je ponajveč v začetku ne spoznamo, ker živali ne kažejo prav nič, da so bolne, temveč so čile in žive ter žrejo in pijejo, kakor da so popolnoma zdrave. Ako se je v hlevu bolezen enkrat pojavila, potem se zelo hitro razširja. Če pride bolezen v maternico, jo je zelo težko ozdraviti. Zato je potrebno, da je živinorejec pri tej bolezni zelo previden in pazljiv.

Vzrok bolezni. — Bolezen povzroča zelo majhne, pikčaste, okrogle glivice (streptokoki), ki začnejo delovati v velikih množinah in povzročijo bolezen najprej v sluzni koži spolovil, kjer se napravijo nekaki majhni, mnogoštevilni izpahljaji, in kjer zatečejo limfatične žile ali žile mezgovnice; po tem vedno spoznamo to kužno bolezen pri kravah ali junicah.

Znaki bolezni. — Zdrava sluzna koža ali sluznica v spolovilih govedi mora biti vedno gladka, svetla in svetlordeče ali rožaste barve. Iz spolovil se navadno ne izteka nič. Če so se pa zanesle prej imenovane glivice v hlev (z nakupom krave ali junice, ki boleha za to boleznijo, ali pa, da smo pripustili kravo k biku, ki je okužen po tej bolezni), potem opazimo že lahko čez nekoliko dni, kako uničujejo prej imenovane glivice s svojim neprestanim delovanjem staničje sluznice v spolovilih.

Pokažejo se na sluznici za proseno ali laneno zrnje veliki ali dvakrat tako veliki izpahljaji, ki se dobro razločujejo po svoji temno-rdeči barvi od sluznice, ki je svetlo-rožasto-rdeča. Če potegnemo s prsti čez kožo-sluznico, občutimo, kakor da bi potegnili s prsti na lahko čez ribežen.

Ti izpahljaji ne manjkajo nikdar in so najbolj zanesljivi znaki za spoznanje bolezni; temu se pridruži še steklovinast in beljakovinat tok iz spolovil, ki ga povzročajo tudi te okroglaste glivice. Toku so primešani gnojni koščki, ki so več ali manj podobni sirastim koščkom v sesirjenem mleku.

Trajnost bolezni. — Žival boleha za to boleznijo do 9 mesecev. Bolezen se lahko v hlevu popolnoma vgnezdí, ako ne ukrenemo sploh ničesar proti njej. Kali te bolezni pridejo pod ali v hlevski tlak, kjer preživijo leta in leta v tam se nahajajočih beljakovinskih gnojničnih snoveh. Tudi počasno in priložnostno prenašanje te kuge od ene živali na drugo deluje na trajnost bolehanja.

Način okuženja. — Prenašanje bolezenskega strupa, namreč kroglastih glivice, se vrši največkrat pri pripuščanju ali

plemenitvi na ta način, da okuži bolna krava bika na spolovilih, ali pa okuži bolan bik kravo pri skoku. Okuženje v hlevu se vrši z dotikanjem ali pa prenašanjem, kakor n. pr. z orodjem za snaženje. Če ležijo živali v gnojnici in blatu, je to zelo slabo, ker kroglaste glivice pridejo s scalnino bolne živali v gnojnico in gnoj in posebno po mimo posameznih živali tekoči gnojnici v njih spolovila.

Gospodarski pomen kuge. — Tekočina, ki se radi bolezni izloča v kravji nožnici, zamori seme, kar je vzrok, da ostane krava še nadalje neoplojena. Pa tudi če bi slučajno nekaj semena ostalo živega in bi se krava oplemenila, se zarodek ne more sprejeti v maternici, ker je ali vneta ali pa vsaj prevlečena z zarodku škodljivimi snovmi. Tak oškodovan zarodek krava zvrže. Če pa ostane krava delj časa breja, potem je še vedno nevarno, da pri nadaljnjem razvoju bolezni krava zvrže v času od 4. do 8. meseca brejosti, ker zaidejo kroglaste glivice med površje maternice in zarodek, razderejo zvezo med obema in tako preprečijo zarodku nadaljno prehranjevanje, ga zamore, čemur sledi potem zvrženje.

Pripomočki proti tej kugi. — Širjenje te bolezni se da preprečiti le na ta način, ako začnemo delovati proti isti povzročitelju, kjer se nahaja. Pred vsem pa moramo bolezen spoznati. Vsakdo naj odpre in pregleda spolovila pri posameznih kravah in junicah. Ako opazi pri tem prej omenjene izpahljaje na koži-sluznici spolovila, je dotična žival okužena. Zdravijo pa to bolezen na sledeči način:

Vse okužene živali denejo v skupen prostor, zdrave pa ločijo od obolelih. Vsak dan zjutraj izpirajo bolnim živalim s pomočjo kavčukove cevi spolovila. Tekočina, s katero se izpira, sestoji za dve kravi iz 10 l gorke skuhane vode, kamor smo prišli 10 žlic lizola ali 10 žlic bacilola. Ko je izpiranje končano, vtakne se v spolovila bolne živali zamašek iz bombaževine (vate). Ta zamašek, poprej dobro namoči v raztopini iz 1 g ihtargana in 1 l skuhane vode. Zamašek mora biti tako velik, da obstane nepremično v spolovilih in se tako dotika kože-sluznice. S

pomočjo tega dotikanja se zamore vse v koži-sluznici in v izpahljajih se nahajajo, če kroglaste glivice. Paziti je posebno, da se ta bolezen ne prenaša po bikih na kravo ob času plemenitve. Zato je potrebno, da se vsak bikorejec prepriča, je-li pride na krava, zdrava ali ne, ker drugače, se bik okuži in prenese dotično bolezen pri poznejšem pripuščanju tudi na zdrave krave in junice. Priporoča se torej, da se biku po dovršenem skoku izperejo spolovila z 1% lizolovo raztopino.

O KOZI.

Revmatične koze. — Večkrat se pripeti, da kozi noge obolijo. Postanejo revmatične. Vzrokov tej bolezni je več. Največkrat je kriv prepil, da koza oboli. A tudi prehitra ohladitev živali, ki so se bile prej razgrele, mrzla in mokra paša, mrzli in mokri hlev, kakor tudi to, če se koza večkrat zmoči, povzroči, da postane žival revmatična.

Treba je torej, da oboleli živini pomagamo. V prvi vrsti moramo skrbeti za to, da kolikor možno omogočimo in olajšamo kožno izhlapevanje, ki je prepoznatljivo hudovirano. To dosežemo na zunaj na ta način, da drgnemo kožo s suho slamo, ali volneno krpo, v pravnih slučajih pa s tem, da drgnemo kožo s kanfro ali salmijakovim cvetom, ki smo ga razkrojili v vodi. Za notranje zdravljenje pa dajmo kozi kamilčnega čaja, ki smo mu primešali nekoliko kanfare.

Koze na zrak. — Koze, ki se nahajajo navadno stalno v hlevu, potrebujejo vsak dan nekoliko gibanja izven hleva na prostem, če tudi le malo časa. Najprimernejše je, ako more koza svobodno skakati okrog. Če kozo privežeš k kolu ali kam drugam, ti le malo je; mota se vsa razburjena krog kola, dokler se ne popolnoma zamota. Vsled tega je priporočljivo, da je koza zunaj hleva prosta.

Cotič Franjo:

O postanku in pomenu menice.

Razmah trgovine med italijanskimi mesti ter sosednjimi državami, neurejenost kovanega denarja in vsled slabih varnostnih razmer z njim združenega prevaženja iz enega kraja v drugi, je rodila že v zgodnjem srednjem veku v Italiji poseben razred trgovcev, *menjalci* (*cambiatori*) ali *bankirji* imenovanih. Pečali so se z zamenjavanjem denarja različnih vrst, katerega so imeli zložene na posebni mizi (*banca*). Sprejemali so denarne svote, katere so po naročilu strank izplačevali potom svojih podružnic ali pa potom svojih prijateljev, bankirjev v različnih trgovskih krajih in trgovskih središčih. Za zamenjavo so si zaračunali *menjalnino*, za nakazilo pa provizijo. Ker je bankir izstavil na svojo podružnico ali svojega prijatelja, bankirja v določenem kraju nakaznico v obliki pisma, se je na ta način vršila zamenjava gotovine proti pismu, potom

katerega je bilo izvršeno nakazilo največkrat v denarju države oziroma mesta, kjer je bilo »menjalno pismo« izplačljivo. Vsled izpahnjene besede »pismo«, smo prišli do naziva »menica«.

Najstarejše menice, ki so služile v 13. stoletju trgovskemu prometu, so bile izdane v Benetkah, Florenci ter Genovi, odkoder so se tekom 14. in 15. stoletja razširile v promet med Nemčijo, Francosko, Španijo ter Nizozemsko, kjer pa so bile osredotočene le v večjih mednarodnih trgovskih trgih in sejnih omejenih držav. Da je bilo mogoče doseči čim hitrejša zaključka sejmskih kupcij, so se morala z ozirom na tedanja slaba prometna sredstva in razdaljo enega sejma od drugega tudi tukaj uveljaviti posebno stroga menična določila, ki so vodila v slučaju neplačanja menice do različnih zasledovanj in zapora. Iz trgovskih navad in običajev se je polagoma razvi-

jal menični red in menični zakoni, ki so v najnovejšem času odpravili zapor za neplačanje menice.

Predno preidemo na razlago menice, moram navesti, da *vrednost vsake menice leži v kreditu in v zaupanju do osebe*, ki jo je izstavila oziroma podpisala. Čim večji kredit uživa izstavitelj, tem raje sprejemajo njegovo menico v plačilo mesto gotovine. Posebno velik pomen je dosegla menica z uvedbo *žira ali indosamenta*, ki dovoljuje prehod menice iz ene roke v drugo in vsaka oseba, ki se je poslužuje kot plačilnega sredstva, lahko povišuje potom svojega kreditnega zaupanja njeno vrednost. Menica postaja na ta način v mednarodnem trgovstvu plačilni posrednik in izenačevalec, istočasno pa tudi trgovski predmet, na prodaj stoječa vrednotica ali idealno blago. V podkrepitev gornjega naj nam služi sledeči primer: Zagrebški trgovec proda tržaškemu vagon žita. Ker pa ni prejel plačila za žito, izda zagrebški na tržaškega trgovca menico, katero odda (žirira) Slavenski banki v Zagrebu. Slednja mu jo zapiše v dobro njegovega tekočega računa, ali pa jo izplača v gotovini. Nasprotno pa kupi drugi zagrebški trgovec v Trstu vagon riža. Gre torej k Slavenski banki ter se pogodi za njeno na Trst se glasečo menico, ter jo odpošlje mesto gotovine za riž. Trgovec z rižom jo inkasira pri prvotnem dolžniku. Na ta način je izravnana obojestranska kupčija.

Ko smo spoznali postanek menice, nam je potrebno, da se seznanimo tudi z njo. Menica je torej po zakonu natančno oblikovan vrednostni papir, na podlagi kojega se zavezuje izstavitelj sam ali pa

potom pooblaščenja tretje osebe plačati prejemniku ob določenem času in v določenem kraju v njej navedeno vsoto denarja.

Po tej razlagi razlikujemo tedaj dve vrsti menic in sicer:

a) *lastno* (suho ali *Sola-menico*) katero plača izstavitelj sam prejemniku ali pa b) *na koga izdano* ali potezno (trasirano) menico ali trato, na podlagi katere naroči izstavitelj tretji osebi plačanje menične vsote.

Lastna menica se je pri nas že zelo razširila, dočim prihaja v trgovskem življenju v poštev edino le trato, pri kateri so udeležene tri različne osebe:

a) *izdatnik ali trasant*, t. j. ona oseba, ki izda menico ali plačilni nalog (ordra, ital. ordine);

b) *potezovnik ali trasat*, to je ona oseba, na katero je menica potegnjena ali kateri je izdan plačilni nalog;

c) *prvoimejitelj menice ali remitent*, t. j. ona oseba, v katere prvo posest pride menica, ki jo mora potezovnik (trasat) plačati.

Ker pa prvoimejitelj lahko odda menico naprej, jo v trgovskem prometu imenujemo rimeso, ker prihaja od prvoimejitelja na drugega. Nasprotno se imenuje *trato* ali potezka menica, pri kateri zanima potezovnika le, komu mora plačati menično vsoto. Vedno pa treba pomeniti, da izdajatelj izda menico (trasira) na plačnika (trasata), to se pravi, da mu na podlagi menice naroči, naj plača ter jo odpošlje (remitira) mesto plačila prejemniku. V boljše razumevanje se bomo posluževali v naslednji razpravi le slovenskih strokovnih izrazov, katere smo zgoraj spoznali.

Vížintin Rudolf:

Strokovna nadaljevalna šola za zidarje v Renčah.

Zidarskega poklica so se Renčani poprijeli vsled slabih gospodarskih razmer. Vse zemljišče je bila lastnina (fideikomis) grofov Strassoldo, cerkve, beneficijata in nekaterih veleposestnikov.

Kmetje-koloni so slabo obdelovali zemljo. Življenje je bilo trdo. Sinovi kolonov so morali s trebihom za kruhom. Leto 1848. je prineslo svobodnejše gibanje. — Renški zidarji so sprva zidali le v Gorici

in Trstu. Tedaj so se videli renški zidarji dan na dan hiteti brzih korakov zjutraj v Gorico, zvečer domov. Grenko je bil zaslužen ta kruh. Zasedba jim je odprla Bosno in Hercegovino in boljši zaslužek. Začeli so se združevati in jemati dela v akord. Ljubljanski potres jim je dal priliko, da so si osvojili Kranjsko. Tujski promet jih je privabil na Tirolsko. Ena partija je našla pot tudi v Švico — kjer so jo radi sprejeli tudi sedaj po vojni. — Kdo bi preštel vse stavbe, ki so jih sezidali ali pomagali sezidati renški zidarji! — Na poletje so ostali v Renčah le starčki, ženske in otroci. Novembra so pričeli dohajati zidarji domov in o božiču so bili navadno že vsi doma. Koliko pripovedovanja, smeha in petja doma in po gostilnah! In v teh letih so renški zidarji odkupili vsa grofovstva in, razen cerkvenih, skoro vsa druga zemljišča veleposestnikov v občini ter so sedaj sami svoji. — In takrat se je zbudila želja in zahteva po zidarski šoli in po premnogi prošnji in poteh je prišlo do ustanovitve.

Ustanovitev. — Ustanovlj. je bila l. 1898. po zaslugi pok. voditelja ljudske šole Antona Bajca in takratnega župana pok. Rajmunda Žnidarčiča, kakor tudi državnega in deželnega poslanca Dr. Ant. Gregorčiča. Ustanovitev je izpolnila želje občine, katere možko prebivalstvo je razen par družin izključno zidarskega stanu.

Prvotni šolski pravilnik je vpeljal 3-letno šolsko dobo in 7-mesečni pouk oktobra-april ter določil 8 učnih ur na teden vsakemu razredu za naslednje predmete: obrtno računstvo, obrtno spisje, obrtno knjigovodstvo, geometrično, prostoročno in strokovno risanje, gradivoznanstvo in zakonoznanstvo. Pouk se je vršil ob nedeljah in večernih urah ob delavnikih.

Prvi učitelj. — Voditelj šole in učitelj: Bajc Anton, merkantilni predmeti; strokovni učitelj: profesor Anton Gvaiz, risanje in učitelj I. razreda: Pavlica Urh.

Učenci. — V šoli so se sprejemali učenci, po dovršeni ljudski šoli, ako so se posvetili zidarskemu stanu. Na val v pr-

vih letih je bil velik, ker so hodili tudi že odrasli v šolo. V teku let se je število normaliziralo na 60 učencev v vseh treh razredih.

Učiteljstvo v nadaljnjih letih. — Po smrti voditelja-ustanovitelja te šole Antona Bajca 1902 je prevzel vodstvo šole nadučitelj Vižintin Rudolf, ki tudi sedaj posluje. Naslednik učitelja Pavlice Urha je učitelj v Bukovici gosp. Peter Nemec, ki je tudi še sedaj učitelj I. razreda.

Strokovni učitelj g. profesor Gvaiz je 11 let poučeval na šoli. Vsled spremembe pravilnika je imenoval nadzornik za obrtne šole učitelja-voditelja v Rupi g. Antona Ferlata kot strokovnega učitelja, ki še sedaj poučuje. Učitelj Fran Lasič je v I. razredu poučeval leta 1920.

Razvoj šole. — Po nekoliko letih se je pokazalo, da so obrtno-nad. šole osno-vane preveč na splošno. Teoretično dobre, so bile praktično slabe. Preureditev obrtnih in njim sorodnih šol se je začela leta 1905 s postrokovnjenjem obrtno nadaljevalne šole. Ministrstvo je izdalo nove pravilnike in učne načrte, po katerih naj bi se vsaka šola omejila na poučevanje učencev določene stroke (poklica). Iz obrtnih nadaljevalnih šol so postale strokovno nadaljevalne šole za zidarje, mizarje, itd. Tudi renška šola je postala deležna te smotrene preuredbe ter se l. 1907 pretvorila v strogo zidarsko šolo s 5-mesečno zimsko dobo in 11 tedenskimi učnimi urami: november — marc.

V povojnem času je ostal šolski ustroj nespremenjen, le učnemu načrtu je prirastel pouk italijanšč. ter se raztegnil učni čas na 6 mesecev po 12 tedenskih učnih ur. Seveda je učno ministrstvo zahtevalo pri uvedbi zgoraj omenjene preuredbe obrtnega šolstva tudi posebno strokovno izobrazbo poučevalcev. Vpeljani so bili strokovno poučni tečajji za učitelje v Ljubljani, katerih se je seznanje učiteljstvo te šole udeležilo in dovršilo.

Nadzorniki. — Prvi nadzornik naše šole na slovenskega dela Primorske je bil do 1906 Karl vitez Hesky, ravnatelj državne obrtne šole v Trstu. Za njim je nastopil Ivan Šubič, ravnatelj državne

obrtne šole v Ljubljani, za obrtno šolstvo najzaslužnejši mož in njega blagoslov. Po vojni je bil imenovan za nadzornika inženirjev g. Renato Penso. Ohranil nam je našo obrtno šolstvo in spopolnil pravilnike in učne načrte.

Razstave. — Koncem vsakega šolskega leta se vrši slovesen zaključek, ki je združen z razstavo šolskih izdelkov. Pri tej priliki se obdario najpridnejši učenci povečinoma z denarnimi zneski (10 do 20 lir.)

Te vsakoletne razstave imajo sicer dokaj zase — toda splošno mnenje je, naj bi se vršile razstave največ vsako 2. leto. Prvič, da ne postanejo stereotipne.

drugič da se zabrani mrzlično delovanje zadnjega meseca pred razstavo in skok iz normalnega pouka.

Vspehi. — Vspeh šole za zidarje je velik in očividni. Tekom 25-letnega obdobja je izvršila šola cel preobrat. Iz navadnih zidarjev težakov so postali zidari specialisti: fasadarji, gipsarji itd. Napredek gre sicer v časom naprej, toda podlago za vsprejemljivost novih načinov zidanja jim je dala šola. Niti ga mlajšega zidarja, ki bi se ne izpoznal v čitanju in razumevanja stavbnih načrtov. Izmed učencev povojnih let obiskuje sedaj 18 višjo stavbno šolo v Ljubljani. Med Slov. so renški zidarji splošno znani.

K l e t a r s t v o .

Š. A.:

ZALIVANJE VINA.

Ako prihaja vino s zrakom preveč v dotiko, napravi se na njem kmalu bela kožica, ki jo imenujemo kan ali cvet. Ta kožica obstoji, ako jo pogledamo bolj natančno pod mikroskopom, iz velikega števila malih glivic. Te glivice pretvarjajo vinski alkohol v vodo in ogljenčevo kislino. Če pustimo torej kan dlje časa na vinu, postaja to vedno bolj slabotno in neprijetno. Kan se razvija osobito na vinih, ki so bolj šibka. Če ima vino nad 12% alkohola, ga kan ne prijemlje.

Razun kana pokažejo se pogostoma na vinu, ki ga ne zalivamo in se nahaja z zrakom vedno v dotiki, druge glive, ki povzročajo očetno vrenje. To so očetne glive ali »očetna mati«. Te pretvarjajo vinski alkohol v očetno in ogljenčevo kislino. Vino, na katerem se je pokazala »očetna mati«, postane kislo in se za more uporabiti le za napravo octa.

Da se zabranita omenjeni bolezni, naj se vino v sodu pridno zaliva. Mlado vino je zaliti hitro, ko je pojenjalo burno vrenje, a potem je ponavljati zalivanje vsakih 8 do 10 dni. Ako zapodimo namreč z vinom zrak iz sode, ne more se razvijati na vinu ne kan ne očetna mati. Za

zalivanje rabimo, če le mogče, takšno vino, kakoršno je ono v sodu. Posebno pazimo, da ni vino za zalivanje pokvarjeno. Ako nimamo enakega vina, zalijmo rajši s starejšim, nego bolj mladim vinom. V slučaju, da premanjkuje v sodu mnogo vina, pretočimo ga v manjšo posodo, če pa tej nimamo, vlijmo v vino nekoliko navadnega olja. To se raztegne po površini vina in zabrani s tem zraku do njega. Kozarec olja zadostuje navadno za sod vina.

PRETAKANJE VINA.

Zakaj moramo vino pretakati. — Vino no pretakamo radi tega, da ga ločimo od drožja in drugih iztrebkov ter radi tega, da ga spravimo z zrakom v dotiko.

Vinsko drožje je zmes vrelnih glivic, razne nesnage, ki je prišla z grozdem v mošt, beljakovine in kali, ki povzročajo v vinu razne bolezni. Ker se drožje rado pokvari in v vinu vzdigne, je dobro, da ga očistimo čim prej od vina. S tem, da pride mlado vino na zrak, postane tudi bolj okusno, bolj čisto in dobi lepo rumeno barvo.

Kedaj je treba mlado vino pretakati? — V prvo naj se vino pretoči, ko je pojenjalo v mladem vinu vrenje in se je razna nesnaga vlegla na dno posode. Navadno se dela to v času med Sv. Marti-

nom in božiču. V drugo naj se pretoči vino spomladi, predno se je pričela klet razgrevati. V razgreti kleti razgreje se lahko tudi vino in v njem tudi drožje. To zadnje se začne prav lahko razkrajati in ker se razvija pri tem navadno ogljenčeva kislina, ki je plin, vzdigne ta lahko drožje s seboj v vino in to se vsled tega zmoti. V tretje naj se pretoči vino poleti v mesecu juliju ali avgustu, da se vino po tem pretakanju bolj sčisti in zadobi boljši okus po »starini«.

Kaj je dobro narediti pred prvim pretakanjem? — Da se vrele glive in druga nesnaga v moštu bolj hitro vležejo v mladem vinu, priporoča se 2 do 3 tedne pred pretakanjem vino premraziti. V ta namen je odpreti v mrzli noči okna in vrata vinske kleti, da pretrese zimski mraz tudi vino. Ohlajeno vino se kmalu včisti.

V kakšnem vremenu naj se vino pretaka? — Vino naj se pretaka vselej ob lepem vremenu, ko stoji tlakomer ali barometer visoko. Ako pretakamo v slabem vremenu, se prav lahko pripeti, da se drožje v vinu za časa pretakanja vzdigne in sicer radi tega, ker nastane v odprtem sodu naenkrat večji zračni tlak, nego zunaj in zato hiti ogljenčeva kislina proti vahi in iz soda.

Na kaj je gledati pri pretakanju? — Pri pretakanju je skrbeti, da pride mošt s zrakom dovolj v dotiko, ker le na ta način se zamore beljakovina izločiti iz mošta. Zato naj se toči vino najprej v široko posodo, ki se postavi pod sod in šele iz te naj se naliva vino v drugi sod bodisi z brentači ali sesalko.

ČE SOD PUŠČA.

Večkrat se pripeti, da prične sod puščati, ko je že napolnjen in je težko ga prekladati. V tem slučaju je najboljšje, da se poskusi puščajoče mesto dobro zamazati. V to svrho imamo na razpolago nekatera preizkušena sredstva. Če sod le malo pušča, zamazi dotično mesto z lo-

jem. Ako pa je razpoka večja, sam loj ne izda mnogo. Treba je, da se v takšnem slučaju poslužimo drugih pripomočkov.

Za mašitev večjih razpok služi prav dobro sledeča zmes, ki si jo lahko vsak kletar doma pripravi tako, da jo ima vedno pri rokah: V kozico ali kakšno drugo primerno posodo deni četrt kg loja in četrt kg čebelnega voska. Oboje skupaj raztopi polagoma na žrjavici. Ko je to izvršeno, vzemi pol kg marmornega prahu ter ga prav polagoma vsipaj v raztopino, ki jo moraš pri tem pridno mešati. Ko je tudi to opravilo končano, počakaj, da se zmes nekoliko shladi, potem pa dobro zamaži z njo puščajoče mesto na sodu. Če ti mazilo ostane, ga lahko shraniš, ker je vedno porabljivo. Moraš pa ga pred vsako poznejšo rabo pogreti, da se nekoliko zmehča, ker le v mehkem stanju ga moreš po svoji volji rabiti z uspehom.

Druga mešanica, ki tudi prav dobro zapre razpoko, se pripravi na sledeči način: dva in pol dela čistega loja, dva dela čebelnega voska in štiri dele prasičje masti raztopi in premešaj dobro pri ognju v primerni posodi. Ko se je mešanica nekoliko ohladila, dodaj ji še dva in pol dela pepela. Vse skupaj shrani na suhem prostoru. Pred rabo moraš najprej sod na počenem mestu dobro osnažiti, na to pogrej kos mazila — lahko napraviš to tudi na sveči — in namaži puščajoče mesto.

Dobra zmes je tudi sledeča: Raztopi v kozici nad žrjavico 60 delov prasičje masti, 33 delov belega voska in dodaj temu še 40 delov navadne kuhinjske soli. Ko se je vse raztopilo, iztrosi v raztopino med neprestanim mešanjem 40 delov presejanega pepela. Z mazilom zamazi sod, ali drugo posodo, ki pušča, dokler je še gorko. Slaba mesta pri sodu moraš prej dobro očistiti in osušiti. Kadar se to mazilo strdi, zamaši razpokino tako, da niti zrak ne more skozi njo.

Zamudni naročniki naj takoj izvršijo svojo dolžnost. zato smo poslali poštne položnice.

Mlekarstvo.

Ing. Podgornik Anton:

PAZITE NA VSESTRANSKO
SNAŽNOST PRI MOLZENJU!

Kdor ve, kako dalekosežne posledice ima lahko nesnažnost pri molzenju, je nikdar ne pozabi dovolj upoštevati in ceniti. Premalo upoštevana snažnost pri molzenju je nešteto krat vzrok, da se nam mleko skvari ali pa da trpijo mlečni izdelki, maslo in sir, na svoji kakovosti in se lahko tudi pokvari. Marsikateri sir se napne ali napihne ali se tudi drugače ne razvije pravilno prav vsled tega, ker se je izdelal iz takšnega mleka, ki je bilo onesnaženo med molzenjem. Pa kako to, da imajo nesnažne snovi, ki pridejo lahko pri dobivanju mleka ali molzenju v preveliki meri v mleku tako dalekosežen vpliv? Saj se vendar mleko po končanem molzenju dobro precedi in prečisti skozi cedila, v katerih ostane vsa nesnaga in odteče iz njih popolnoma čisto mleko. Na zunaj in dokler opazujemo precejeno mleko le s prostim očesom, se zdi, da je res čisto, tudi če se je bilo onesnažilo pri molzenju. Ako pa opazujemo le kapljico pri molzenju onesnaženega in na to dobro prečujenega mleka pod drobnogledom ali mikroskopom, se takoj lahko prepričamo, da je v mleku vse polno malih, za prosto oko drugače nevidnih bitij. Ta mala bitja imenujemo bakterije ali glivice: cepljivke, ki pridejo v mleko največ le z različno nesnago. Nekatere glivice, n. pr. mlečnokislinske glivice, so nam v mleku lahko dobrodošle in koristne, druge pa škodljive. Tako pridejo lahko v mleko vsled nesnažnosti pri molzenju ali pa tudi vsled krmljenja neprimernih krmil itd. takšne škodljive glivice, ki morejo povzročiti, da se mleko predčasno sesede ali zgrize, da postane vlečljivo ali sluzavo, da pogreni, da postane barvasto (modro, rdeče, rumeno), dalje da postane gnilasto, milasto itd. Tudi takozvano napenjajoče mleko, ki povzroči le prevečkrat veliko in občutno škodo po naših sirarnah, ima lahko svoj izvor v ne-

snagi, ki pride v mleko ob priliki molzenja.

Takšne mlečne napake pa se dajo večinoma preprečiti, ako navajamo največjo snago pri dobivanju mleka ali molzenju. Nesnažne snovi in s temi tudi razne glivice, ki povzročajo mlečne napake, pridejo v mleko lahko iz zraka, iz nastelje, po krmilih in vodi, po molzni posodi, vsled slabega snaženja mlečnih živali, po nesnažnem vimenu itd. Tudi po osebi, ki ne pazi na lastno snago, posebno pa ne na snažnost svojih rok, ko molze, se mleko lahko zelo onesnaži.

Ako hočemo dobivati pri molzenju čedno mleko, odstranimo, zabranimo in opuščajmo najprej vse, kar bi moglo povzročiti onesnaženje mleka. Obenem pa skušajmo natančno in strogo upoštevati ter navajati vse ono, s čemur pripomoremo, da bo pomolzeno mleko kolikor možno čisto ali snažno.

Zelo mnogo vpliva na snažno dobivanje mleka že v hlev sam, v katerem biva mlečna živina. Hlev mora biti tako urejen, da ga lahko snažimo. Iz njega je treba redno vsak dan izkldati gnoj. Tudi gnojnica ne sme zastajati v hlevu, pač pa se mora sproti in hitro odtekati v gnojnično jamo. Le v takšnem hlevu, ki se dá dobro snažiti, se more ohraniti tudi živina snažna in je snaženje lahko. Vsaj parkrat v letu pobelimo hlev v njegovi notranjosti. Hlevska tla, staje ali ležišča in hodnike pa je treba večkrat v letu poskopiti z apnenim beležem. Na ta način uničujemo vsakovrstne kali, ki bi prišle lahko v mleko in povzročile v njem mlečne napake. Uničimo pa obenem tudi takšne kali, ki bi lahko škodovalе živalskemu zdravju ali povzročile razne bolezni. Tudi dovolj svetel in zračen mora biti hlev. Čim več svetlobe prihaja v hlev, tem manj raznih glivic je v hlevskem zraku in v hlevu sploh. Tudi živali se počutijo in uspevajo bolje v svetlem nego pretemnem hlevu. Ko molzemo, pride mleko zelo v dotiko z zrakom. Radi tega se v premalo zračnem in slabo prezračevanem hlevu navzame mleko zelo

rado hlevskega vzduha. Tudi je v slabo zračenem in temnem hlevu mnogo več škodljivih glivic, ki lahko pridejo v mleko pri molzenju. Zato skrbi za zračen hlev potom zračnih naprav. Pred vsakim molzenjem pa spravi najprej vse mlečne živali na noge, da se očedijo trdnih in tekočih odpadkov. Na to odpri okna in vrata in pusti jih odprta nekaj minut.

Najbolje je, da ne krmimo živine pred ali med molzenjem. Krmi jo vedno šele po končanem molzenju. Tudi nastiljaj živini le po molzenju. Pred molzenjem poravnaj nasteljo pod mlečno živino le tam, kjer je to neobhodno potrebno. Ko namreč krmimo in nastiljamo, nastane v hlevu vedno več ali manj prahu, ki se počasi poleže in bi ga lahko prišlo veliko v mleko, če bi se krmljenje in nastiljanje izvrševalo pred ali med molzenjem. Krma in tudi nastelja mora biti zdrava. Ne uporabljaj za nastiljanje takšne stelje, ki je plesniva ali zaduhla ali kako drugače pokvarjena. Živini daj na razpolago suho in snažno ležišče. To lahko dosežeš z rednim odstranjevanjem gnoja, z nastiljanjem in večkratnim poravnavanjem nastelje pod živalimi.

Vso mlečno in tudi ostalo živino snažimo vsaj enkrat, še bolje pa dvakrat na dan. S snaženjem oživimo delovanje živalske kože, pospešujemo prebavo in delujemo na ta način pri mlečni živini na mlečnost. Obenem pa zabranjujemo z rednim snaženjem, da ne pride med molzenjem raz živali toliko nesnage v mleko, kakor bi jo prišlo, ako bi ne snažili živino. Pred vsakim molzenjem osnažimo tudi vime in seske, odkoder pride lahko še največ nesnage v mleko. Ako vime in seski niso umazani po blatu, zadostuje že, če jih dobro obrišemo s čedno slamo ali pa s čisto suho in mehko brisačo. Seveda je treba brisačo po vsakem molzenju čisto oprati in posušiti. Če na je vime umazano ali zamazano, ga je treba najprej dobro umiti z mlačno vodo in milom in takoj na to temeljito obrisati in posušiti s čedno brisačo. Umivanje vimena in seskov je še posebno potrebno, ako imajo živali drisko. Pripomniti je treba ob tej priliki, da moramo uporab-

ljati za umivanje vimena posebno v to določeno posodo. Molžnjak naj se uporablja le za moljenje mleka in za nič drugega. Tudi ne umivaj vimena vseh krav z eno in isto vodo. Za umivanje vimena vsake krave vzemi čisto mlačno vodo.

Posebno važno je, da molzemo mleko v čedno posodo. Vso posodo, ki jo rabimo pri molzenju, držimo čedno in jo po vsakem molzenju temeljito pomijmo najprej v vroči vodi, v kateri smo pred pomivanjem raztopili tudi nekoliko sode. Na to jo še dobro splahnimo z mrzlo čisto vodo in denimo sušit na sonce ali pa v prostor, kjer je čist zrak in če mogoče preprih. Tudi eno ali trinožni stolček, ki se rabi za sedenje med molzenjem, je vsaj parkrat na teden dobro osnažiti in oprati.

Molzejo naj le zdrave osebe. Pred začetkom moljenja naj si molzec ali molzilja skrbno umije roke. Nohti morajo biti primerno porezani. S predolgimi nohti se lahko ranijo seski pri molzenju. Molzci ali molzilje morajo biti tudi čedno oblečeni, da ne занesejo v mleko nesnage. Najboljše je, da imajo za moljenje posebno obleko ali vsaj predpasnike. Molzti je tako, da ostanejo roke ves čas moljenja popolnoma suhe.

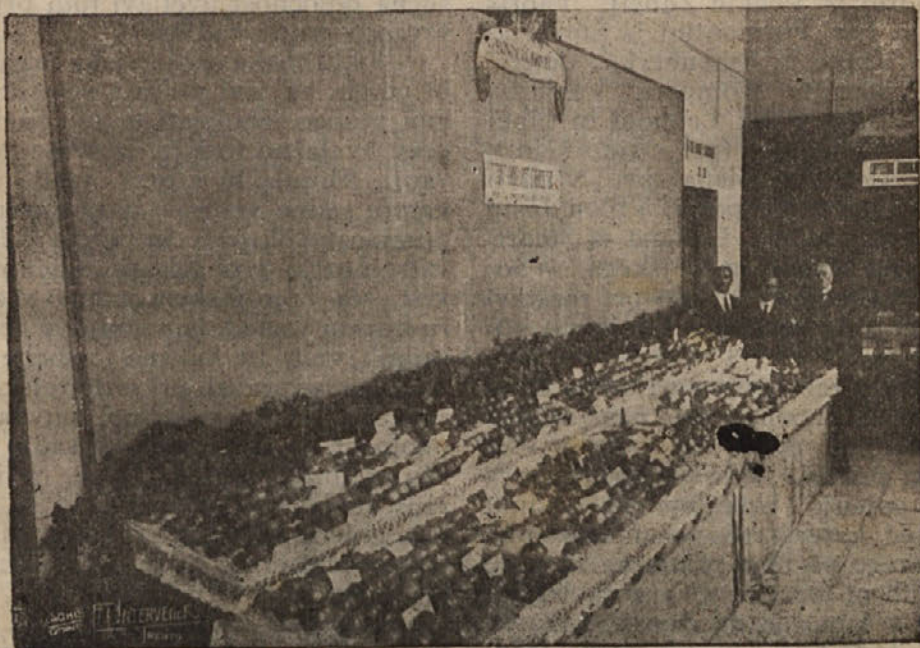
Ker pride v seskove cevi navadno razna nesnaga in z njo tudi mleku škodljive glivice, pomolzi prve curke mleka v posebno posodo in šele na to molzi v molžnjak. Ako so v hlevu na vimenu ali drugače bolne živali, pomolzi najprej vse zdrave in potem šele bolne živali. Mleko bolnih živali ne mešaj z mlekom zdravih živali. Ako ima molzec večje število molznih krav, si mora po končanem molzenju vsakih treh do petih krav, na novo temeljito umiti roke in jih dobro posušiti s čedno brisačo. Da se pomolzeno mleko navzame kolikor mogoče manj hlevskega duha, glej, da pride čimprej ven iz hleva. Ako se uporablja pri večjem številu mlečnih krav posebna zbiralna posoda, ne postavljalj je v hlev, temveč na primeren prostor izven hleva. Da se sveže pomolzeno mleko ne zaduši, ne pokrivalj ga neprodušno s pokrovom, dokler se popolnoma ne shladi.

Dr. Vallig Peter: — Gorkič France:

Naše sadje na razstavi v Tridentu.

V času od 20. do 30. septembra t. l. se je vršila v Tridentu velika sadjerejska razstava, ki so se je udeležili sadjarji iz 52 pokrajin države. Vsaka pokrajina je imela poseben oddelek. Pokrajinski kmetijski uradi so mnogo pripomogli, da je bila udeležba od strani pridelovalcev in tudi kupcev velika. Razen sadja je bilo razstavljeno tudi raznovrstno orodje in stroji, ki se rabijo v

in izlučiti one nauke, ki nam jih mora dati tako važen pregled naše sadjereje. Ugotovljamo v prvi vrsti, da so bili razstavljene iz umljivih razlogov skoro izključno le jesenske in zimske sadne vrste. In kljub temu, da je letošnje leto bilo vsled ponovnih toč neugodno za sadjerejo, je naša pokrajina poslala v Trident krog pedeset vrst jabolk in sicer: Kanadski kosmač, zimska zlata parmena,

umni sadjereji. V dneh 21. in 22. septembra pa se je vršilo veliko sadjerejsko zborovanje.

Tudi naša pokrajina je imela na razstavišču svoj poseben oddelek, na katerem so razstavili sadjarji iz različnih krajev najraznovrstnejše sadje. Pokrajinski kmetijski urad je lahko ponosen na svoje uspehe, in srebrna svetinja, ki mu je bila priznana, je pošteno zaslužena.

Ni naš namen obširno pisati o poteku razstave. Dotakniti se hočemo le onega, kar je postavila tja naša pokrajina

boston rusé, beli kardinal, plemeniti rožček, veliki Aleksander, beli zimski kalvil, betforsirski najdenček, različne tuje, a pri nas že udomačene vrste: rdeči kalvil, modenka, rožmarinka, rujavi kosmač, kosmač, ananas, šampanjski kosmač, rdeča modenka, belunski kosmač, plemeniti boršič, pogačevka, parižanka, kislá belica, celovčanka, rdeča kanalka in siva portogalka. Razen teh je bilo razstavljenih krog 30 vrst raznih hrušk, kakor: Vojvodinja anžulenska, dielova maslenka, tepka, esperenova bergamotka, hardenpontovka (škofovka), klaj-

zovka, zimski nelis, amanlijeva maslenka, moštnica, mačja glava, sterkmanova maslenka, zimska dekanka, saonarska anžulinka, lepa anžulinka, hardijeva maslenka, jurjevka, viktorija, arenbergovka, krašanka, avranška Vekoslava, hermanovka, sladkorka, pastorka.

Z Goriškega so poslali na razstavo sledeči sadjerejci svoje pridelke: Kavčič Miha iz Tolmina; Munih Josip od Sv. Lucije; Sovdat Franc iz Gabrij; Žnidarčič Ivan iz Ajbe; Debenjak Franc iz Kozane; Kragelj Ivan iz Zatoľmina; Paljk Andrej iz Velikih Žabelj; Fabris pl. Ema in bar. Formentini iz Števerjana; Čigoj Vinko iz Rihenberka; Četrnič Josip z Volarjev; Kompara Valentin, Kompara Franc, Paljk Leopold in Čibej Edmund iz Lokavca (pri Ajdovščini); Ferjančič Alojzij s Slapa pri Vipavi; Lavrenčič Ivan z Vrhpolja; Vrčon Josip iz Dobravelj; župnik Grilanc iz Šmartnega; Matjac Rudolf iz Kojskega. — Sodelovanje navedenih je bilo pri razstavi res uspešno, da zaslužijo vsi javno pohvalo.

Iz števila razstavljenega sadja sledi pred vsem, da imamo pri nas mnogo sadnih vrst in, recimo odkrito, v vsakem oziru preveč. Naša sadjereja mora opustiti gojenje brezštevilih sadnih vrst, izmed katerih so posamezne plemenite, druge pa niso primerne za naše kraje in jih ni torej mogoče priporočati. Podnebje pri nas je ugodno za razvoj sadjereje, toda tudi pri sadnem pridelku se je treba ozirati na možnost dobrih kupcij. In ako si predočimo, da na trgu prihajajo v poštev le velike množine, enake po vrsti in kakovosti, moramo tudi takoj priznati, da nam preveliko število sadnih vrst more na trgu le škodovati. Le malo sadjerejcev je pri nas, da bi gojili malo vrst sadja, in sicer le one, ki dobro uspevajo v naših krajih. Imamo

cel gozd raznovrstnih sadnih dreves, kar so strokovnjaki že pred časom grajali. Radi tega je tudi naš sadni pridelek pravi mozaik. — Ako hočejo naši sadjarji, da postane tudi pri nas sadjereja res umno gojena in bolj donosna, posebno ker je podnebje za to ugodno, se morajo omejiti brezpogojno le na nekatere sadne vrste. Prepričani smo, da se to tudi doseže, ako le hočemo. Naša pokrajina je že na drugih poljih pokazala dovolj krepke volje in odločnosti, da ne bo torej nič novega, ako se slična odločnost uveljavi tudi pri pospeševanju umne sadjereje.

Pokrajinska sadjerejska organizacija bi mogla na tem polju s smotrenim delom mnogo izboljšati in bi našla tukaj prav hvaležno torišče za svoje udejstvovanje. Morala bi v prvi vrsti dognati, katere sadne vrste so najprimernejše za posamezna okrožja in potem z dosledno vztrajnostjo propagirati sajenje le teh vrst. Na Trentinskem imamo v tem oziru krasen vzgled, tam gojijo le prav malo sadnih vrst. In kakšne uspehe imajo? Tudi na razpravah pri sadjerejskem zborovanju se je posebno poudarjala ta okolnost, da je Trentinsko sadje si osvojilo srednjeevropski trg v veliki meri radi enoličnosti pridelka, ki ga dajejo tam gojene sadne vrtse. Kongres je smatral za primerno, da se tudi v drugih pokrajinah kolikor mogoče zniža in goji v posameznih krajih okrožjih in pasih le malo število sadnih vrst in sicer one, ki najbolj uspevajo.

Kdor bi se lotil dela, ne sme pričakovati, da bo žel uspeha v enem letu. Ali pozneje se uspehi pokažejo prav gotovo. In mi smo prepričani, da bodo naši sadjerejci se z močno voljo odzvali pozivu, ko bodo klicani, naj začnejo z umno sadjerejo tudi pri nas. Novi časi zahtevajo, da tudi tu krenemo na druga pota.

Razstava goveje živine v Ajdovščini.

Po vojni nismo še imeli take prireditve kot je bila razstava goveje živine dne 15. oktobra t. l. v Ajdovščini. Vajeni

že izza pred vojne, so se živinorejci res v lepem številu odzvali vabilu. Ta prireditvev ni bila razstava v pravem pomenu

besede, temveč le nekaj sestanek vseh ostankov živine sivo-rujave švicarske pasme, ki se je pred vojno dosledno in smoteno uvajala v ajdovski govedorejski okraj. Sestanek je bil dobro obiskan in je skoro popolnoma dosegel svoj namen. Nekateri živinorejci so bili sicer zbegani, češ, da je to manever, s katerim je hotela davčna oblast dobiti potrebnih in pravih informacij za predpis davkov. In to nezaupanje je nekatere zadržalo doma. Prav imajo naši ljudje, da dobro preudarijo vsak korak, ki ga naj napravijo v današnjih dneh v dotiki z nepoznanimi osebnostmi, a v tem slučju je bil vendar strah brezpotreben. Naš urednik, ki je popraševal po ceni nekaterih lepih glav, ni nikak davkar. Razstave se je udeležilo 195 živinorejcev, nagrad je bilo razdeljenih 40. Obiskovalcev mnogo, razna oblastva, organizacije in kmetijska združenja (tudi iz Vidma) so poslale v Ajdovščino svoje zastopnike. Vsi so dobili jako dober utis o stremljenju našega ljudstva, ki si je znalo po vojni vsled lastne uvidevnosti pomagati, da je obdržalo kolikor toliko čistost sivo-rujave švicarske pasme kljub neštevilnim zaprekam. Čule so se prav lepe pohvalne besede o tem. Naj bo to v bodrilo živinorejcem za nadaljni napredek. Saj nam je vsem jasno, da obeta postati živinoreja v naših krajih eden najglavnejših gospodarskih virov. Vsled tega nam ne sme biti v tem oziru nobena žrtev prevelika. Posebna komisija, sestavljena iz raznih strokovnjakov, je pregledala pripeljano živino in priznala sledeče nagrade:

I. vrsta: Biki od dveh let naprej: I. nagrado: Slamič Alojzij iz Črnič (200 L in srebrno svetinjo); II. Krkoč Anton iz Potoč (160 L); III. Bone Mirko iz Sv. Križa (120 L).

II. vrsta: Biki od enega do dveh let: I. Rebek

Andrej iz Gojač (150 L in srebrno svetinjo); II. Bone Mirko iz Sv. Križa (100 L); III. Škerbec Ivan s Polja (100 L).

III. vrsta: Biki od šestih mesecev do enega leta: I. Bone Mirko iz Sv. Križa (120 L in bronasto svetinjo); II. Slokar Josip iz Lokavca (100 L); III. Kovač Vincenc iz Lokavca (80 L); pohvalne diplome so dobili: Rustja Anton iz Škrilj, Čermelj Vinko iz Sv. Križa in Lokar Silvester iz Lokavca.

IV. vrsta: Uvoženi biki: I. Bone Mirko iz Sv. Križa (50 L in pohvalno diplomu); II. Marc Janko s Planine (50 L in pohvalno diplomu); III. Fabjan Franc iz Rihemberka (50 L in pohvalno diplomu); IV. Gruntar Albin iz Šmarij (50 L in pohvalno diplomu).

V. vrsta: Breje in mlečne krave: I. Kompara Valentin iz Lokavca (200 L); II. Kovač Štefan iz Lokavca (130 L) in Vodopivec Hilarij iz Potoč (130 L); III. Lozej Alojzij iz Vrhpolja (100 L) in Bone Mirko iz Sv. Križa (100 L); pohvalni diplom sta dobila: Gruntar Josip iz Šmarij in Rovtar Anton iz Sela.

VI. vrsta: Junice: I. Marc Fortunat s Planine (150 L); II. Čermelj Ciril iz Kamenj (100 L) in Pečenko Kristjan iz Rihemberka (100 L); III. Marc Fortunat (80 L) in Marc Janko s Planine (80 L); pohvalne diplome so dobili: Sever Anton iz Rihemberka, Samec Ivan iz Šmarij, Furlan Franc iz Potoč, Marc Fortunat s Planine, Turk Josip iz Rihemberka in Rustja Alojzij iz Škrilj.

VII. Junice brez zob: I. Ravbar Anton iz Škrilj (100 L in bronasto svetinjo); II. Lozar Kristjan iz Potoč (80 L) in Kosovelj Ivan iz Črnič (80 L); III. Černigoj Franc iz Sela (50 L) in Lisjak Karl iz Ustja (50 L); pohvalne diplome so dobili: Vodopivec Avgust iz Kamenj, Krajner Oskar in Kalin Anton iz Sv. Križa, Breclj Josip iz Zapuž, Štokelj Florjan iz Velikih Žabelj, Ušaj Anton iz Sv. Križa in Kompara Valentin iz Lokavca.

Ako upoštevamo, da je živinoreja v Vipavski dolini med vojno močno trpela, moramo priznati, da so naši živinorejci res lepo napredovali po vojni.

UPNIKOM „BANCA ADRIATICA.“

Pri Zadrugi Zvezi v Trstu, Via Torre bianca št. 39, I. nadstr. se je osnoval odsek z nalogo, da zastopa korist upnikov tržaške »Banca Adriatica«, ki so člani kakšne včlanjene zadruge. Pozivamo vse, tudi one, ki niso člani Zveze, da prijavijo kakoršnekoli terjatve napram omenjeni banki odseku najkasneje do 29. novembra 1924.

ZADRUŽNA ZVEZA V TRSTU.

Sadjarstvo.

Štrekelj Josip.*

SADITEV SADNEGA DREVJA.

Da so v našem sadjarstvu često ne-povoljni vspehi, je mnogo vzrokov. Za danes se omejim samo na tri, ki so: ne-pravilna, prepozna in pregosta saditev sadnega drevja.

Med nepravilnostimi ste največkrat premajhna jama in pregloboko sajenje. Škoda tako vsajenega drevesa, naj se tu di prime, nikdar ne bo dobro rastlo in rodilo!

Ako sadimo sadna drevesa v celino, mora biti jama za navadna drevesa, kakoršna dobivamo iz drevesnic, najmanj 1 m dolga, 1 m široka in 60 cm globoka; za večja drevesa pa razmerno daljša in širša. V prepašanem zemljišču zadostuje vsaka jama, samo, da se korenine lahko lepo vpostavijo.

V prostorno jamo, t. j. tako, da se korenine ne dotikajo ob straneh celine, marveč, da je še v jami med koreninami in celino še dokaj prostora za sloboden razvoj novih korenin, postavimo najprej kol. Drevesu prikrajšamo preveliko množino vej in gladko zarežemo pretrgane korenine, da je rana navzdol obrnjena.

Na dno jame nasujemo boljše in rahle zemlje, katera je bila prej na vrhu ter postavimo drevo ob kolu na tisto stran, odkoder piha med letom najmočnejši veter. V naših krajih, zaradi burje, na južno-zahodno stran.

Z ravno palčico, ki jo položimo ob deblu, prevdarimo, da je drevo postavljeno tako globoko v jamo, kakor je rastlo na prejšnjem mestu. Ko še razprostremo korenine, da vise poševno navzdol, nasujemo drobne in suhe zemlje, da se zapolnijo ob koreninah vse praznine in da se zemlja še boljše prileže, jo z nogo pogazimo. Vrhu pogažene zemlje nasujemo nekaj podelanega gnoja ali dobre mešanice ter konečno namečemo še ostalo zemljo v jamo. Te, vrhne zemlje ne smemo gaziti zaradi pristopnosti zraka.

Nikdar ne nasuj toliko zemlje v jamo, da bo okrog debla strmina, ampak le toliko, da bo ob deblu jarek, v katerega naj se steka ob dežju ali zalivanju voda.

Po tem delu poveži še narahlo drevo h kolu ter položi pod vezilo cunjo ali slammo. Trdno vezanje v prvem letu je škodljivo, ker bi drevo ob sesedanju zemlje obviselo na kolu.

Za boljši in gotovejši uspeh, zalij še drevesce s škropilnikom vode.

Izjema v sajenju je pri pritlikovcih. Te postavimo v jamo tako globoko, da pride cepljeno mesto tik nad površje zemlje.

Največjo silo za saditev sadnega drevja si delajo naši ljudje spomladi, celo, kadar že brsti. To je napačna razvada! Najboljši čas za to delo je jesen od prilično sredi oktobra dalje. Ako ni še slana opalila listja, ga v svrhu zabranjevanja izhlapevanja odtrgamo.

V jeseni presajeno drevo se rajši prime in v naslednjem letu lepo razvija. Prav imajo izkušeni sadjarji, ki uče, da se z jesenskim sajenjem pridobi eno leto.

Vsak poznejši mesec je slabši za presajanje in pozni, pomladanski, najslabši.

Ni treba menda opozarjati, da kadar je zemlja zmrzla, premokra, ali premrzlo vreme, da ni čas za to delo.

Kdor si dosti želi, ni srečen. Tudi sadjarju ne bo sreča migljala, ako zasadi hosto sadnih dreves. Pregosto sajena drevesa, rasto v les, rodé malo in slabo ter nerazvito sadje.

Ako poseduješ malo zemlje, pa si želiš več dreves, nasadi pritlikavce, ki vsled počasne rasti in krajše starosti ne dorastejo v velika drevesa. Rodé pa že mlada in donašajo lepo sadje.

Posebno rodni so pritlikavci, ako jih vzgojiš na grm ali piramido. Oblikovana drevesa na palmete, špalirje in druge oblike, zahtevajo preveč dela in strokovnajaško roko.

— *jt.* —

POKONČEVANJE PEDICA.

Mali pedic, zmrzlikar, ali tudi mera, kakor mu pri nas pravijo, je majhen metuljček. Gosenice tega metuljčka so bolj majhne, zelene in imajo hojo zelo podobno merjenju s pedjo. Od tod ime pedic in mera. Zmrzlikar se ta metulj zato imenuje, ker začne tedaj letati, ko se pojavijo prvi mrazovi. Gosenica tega metulja je pa sadnemu drevju zelo škodljiva, zlasti pa črešnjam. Spomladi, čim drevo dobro ozeleni, se prikažejo te požrešne gosenice in začnejo žreti zeleno listje. Na nekaterih drevesih se prijavijo v tako veliki množini, da jih popolnoma ogolijo. Ta gosenica, kakor vidite, je zelo škodljiva in zato naj jo vsak sadjar skuša zatreti. Za uspešno in razumno pokončevanje škodljivcev, je pa neobhodno potrebno poznavanje življenja dotičnega škodljivca, ki ga hočemo zatreti. V dobi škodljivčevega življenja, oziroma njegovega razvoja, spoznamo čas, kadar mu najlažje in najvspešnejše pridemo do živega, in sredstvo, s katerim ga najlažje zatremo. Pri škodljivcih goseničje naraščanje je zatiranje možno v sledečih dobah njih razvitka ko je žival še v jajcu, ko je gosenica, ko je buba, ali pa ko je metulj. V katerem času, s katerim sredstvom in na kak način je za zatiranje pedica naj-

bolj primeren, bomo lahko spoznali iz njegovega življenja.

Spomladi se izvalijo iz jajčic, katere položi samica prejšnje jeseni na drevesno popje, gosenice, ki se začnejo hraniti z razjedanjem zelenega listja. Ko gosenice dorastejo, prenehajo žreti in se zabubijo v zemlji pod drevesom. Čim se pojavijo koncem oktobra in v začetku novembra prve slane, izlezejo iz bube metuljčki. Ti so ženskega in moškega spola. Samec ima dobro razvita krila in more letati, samica pa ima slabo razvita krila in ne more letati. Ker pa polaga samica svoja jajčka na drevesno popje, mora vsekakor priti na drevo. Zleteti gor ne more. Zato ji ostane edina pot pleznja po deblu na drevo. Na deblu je torej mesto, kjer bi bilo postavljenje pasti najuspešnejše. Tja tudi postavimo pest, ki ni nič drugega, kakor kos debelejšega papirja, ovitega okoli debla in namazanega s posebnim lepilom, ki se ne suši. Ta pas ovijemo okoli debla, ga privežemo in namažemo z lepilom. Samice, ki bodo hotele na drevo, se bodo tu osmolile in vjele. Ker se metuljčki pedica, kakor rečeno, pojavijo v pozni jeseni, je zdaj najprikladnejši čas za pritrjevanje teh pasov na debela sadnih dreves.

Sadjerejci, upoštevajte ta nasvet in ne zapustite svojih sadnih dreves. Skrbeti morate že sedaj, da boste prihodnje leto imeli kaj sadu.

Splošno kmetijstvo.

Ing. P. A.:

MRAZ — NAJBOLJŠI ORAČ.

Po naših krajih lahko opazujemo leto za letom, da ostane večina njiv, ki jih nameravamo posejati šele spomladi, v jeseni in čez zimo nezoranih, kar je v poljedelstvu velika napaka. Ako ne zorejemo že jeseni takšnih njiv, ki smo jih namenili za pomladansko setev, zamudimo vse ugodno delovanje mraza in zmrzali na zemeljske delce zorane njive. Znano je, da se voda, ko zmrzne, razširi. Ako denemo z vodo napolnjeno in dobro zamašeno steklenico v prostor, kjer

je manj ko 0.º C (nič stopinj Celzija), zmrzne voda v steklenici in jo raznese. Podobno delovanje vode ali vlage se vrši po zimi tudi med zemeljskimi delci. Ko pritisne po zimi hudi mraz, zmrzne voda med zemeljskimi delci, jih raznese in tako zdrobi, kakor bi jih ne mogli raznesti in zdrobiti z nobenim plugom ali s kakšnim drugim orodjem. Mraz nam torej prav lepo in brez vsakih stroškov pripravlja za pomladansko setev zemljo v vsaki njivi, ki smo jo jeseni zorali.

Posebno važno je, da zorejemo že jeseni njive s težko ilovnato zemljo, ki nam dela večkrat spomladi pri oranju in

pripravljanju, za setev velike težkoče. Ako je mokro, je oranje takih njiv zelo težavno in zamudno, ker se zemlja sprijemlje pri oranju ob plugovo desko. Če pa je ob času pomladanskega obdelovanja vreme presuho, se njivska ilovnata zemlja lomi pri oranju v velike kepe, ki ne razpadejo z lahka. Jeseni lahko zorjemo tudi prevlažno ali premokro njivsko zemljo. Ne škoduje prav nič, tudi če se pri oranju sprimejo zemeljski deli močno med seboj. Zimski mraz nam pravi prav takšno zorano zemljo najbolj godno.

Glavno je, da nastanejo pri jesenskem oranju takšne brazde, ki nudijo zmrzali kolikor mogoče veliko površino. Potem zemlja najbolj premrzne in prezebe, se navzame vlage in pride v dotiko z zrakom, najbolj razpade in sprhne. Zmrzal tudi zrahlja pred zimo zorano zemljo mnogo bolj temeljito, kakor pa bi to mogli napraviti in doseči spomladi celo s ponovnim oranjem. Vse to skupaj pa pripomore, da dobi jeseni zorana njiva do spomladi pravo godnost. Takšne godnosti pa ne more doseči zemlja v njivi, ki ostane čez zimo nezorana in jo v veliko škodo setvam in pridelkom zorjemo komaj spomladi navadno šele tik pred setvijo. Zato pa ne omalovajujemo jesenskega oranja. Tudi ko bi jesensko oranje ne imelo nikakšnih koristi, bi morali skušati zorati vse njive jeseni že zategadelj, ker si s tem navadno prihranimo pomladansko oranje. To pa je za vsakega kmetovalca brez drugega velika olajšava in pridobitev pri pomladanskem obdelovanju. Prav spomladi kaj rado zastane in se vsled tega kopiči vse poljsko delo, zlasti če zakasni pomlad ali če vreme močno nagaja. Naj torej nikdo ne zamudi zorati svojih njiv že zdaj za pomladansko setev.

Ing. P. A.:

GLOBALNO JESENSKO ORANJE.

Navadno orjemo in obdelujemo le takozvano živo ali oralno zemeljsko plast. Pod to plastjo pa je še mrtva ze-

meljska plast. Če je ta plast kamenita, peščena, prodnata itd., bi nam najbolj globoko oranje nič ne koristilo, ker bi s takšnim oranjem spravili na površje le kamenje, pesek, prod itd. Žive ali oralne zemeljske plasti bi v takem slučaju ne zboljšali, pač pa bi jo v njeni rodovitnosti močno poslabšali. Mnogokrat sploh ni mogoče bolj globoko orati, kakor navadno orjemo, ker bi sicer zadeli s plugom v trdno kamenje ali živo skalovje. Vse drugače pa je, če je pod oralno plastjo še dobra neizkoriščena zemlja, ki je v svojih lastnostih podobna oralni zemeljski plasti. Tukaj je na vsak način koristno in umestno globoko jesensko oranje. Od navadnega pri nas v obče preplitvega oranja se razlikuje globoko jesensko oranje v tem, da orjemo 18 do 20 cm ali celo do 24 cm globoko. Ako s plugom nekoliko poglobimo jeseni živo zemeljsko plast na račun spodnje mrtve plasti, spravimo na vrh mrtvo zemljo ali mrtvico, na katero lahko deluje čez zimski mraz, zrak in voda (sneg). Vse to delovanje povzroči, da na površje spravljena mrtva zemlja dobro premrzne, se zrahlja, se navzame vlage, sprhne in se razkroji ter obogati oralno plast z rastlinskimi redilnimi snovmi. Globokemu oranju se pripisuje tudi ta dobra lastnost, da rastline manj trpijo pred močjo in še manj pred sušo. Dosedanje plitve ali preplitve oralne zemeljske plasti pa ne smemo prehitro in preveč naenkrat poglobiti, temveč le polagoma. Na splošno velja pravilo, da poglobimo oralno zemeljsko plast le v takšni meri, v kakoršni ji lahko dovajamo pred vsem hlevski gnoj, ki je potreben za oživiljenje na vrh spravljene mrtve zemlje. Zato pa je umestno globoko jesensko oranje pred vsem za pridelovanje onih njivskih rastlin, katerim se takšno oranje najbolj prileže in jih navadno tudi dobro pognojimo. Take njivske rastline so vse okopavine, kakor krompir, pesa, korenje, kapus itd. Tudi turščica je hvalježna za globoko zorano zemljo in močno gnojenje s hlevskim gnojem.

Poravnajte naročnino za „Gospodarski vestnik“!

Kmetijski pouk.

PRAKTIČNA POLJODJELJSKA
ŠKOLA V PAZINU.

Praktična poljodjeljska škola u Pazinu, s osobitim smjerom na voćarstvo, koja je bila osnovana za mladiće, koji žele naučiti u kratko teoriju sa potrebitom praksom, kako se imaju obradivati polja, započet će u prvoj polovici mjeseca novembra, s povećanim naučnim sredstvima i u proširenijim i modernim zgradama, petu godinu svog opstanka; a ta je ujedno i prva v novom razdoblju, budući da je ministarstvo za nacionalnu ekonomiju priznalo njezinu praktičnu vrijednost za poljodjeljstvo Julijske krajine, pa je zato odlučilo, da se, pod njegovim visokim pokroviteljstvom, ustanovi kao samostalno juridičko tijelo, komu je ujedno dalo obilnih sredstva za postignuće konačnog cilja.

Redoviti naučni tečaj traje cijelu gospodarsku godinu, od novembra do slijedećeg oktobra, s praznicima, koji su ograničeni samo na mjesec august. Koncem školske godine i nakon položenog ispita davat će se svjedodžba o polasku i uspjehu.

Svi mladići, čije obitelji nijesu iz Pazina, moraju stanovati u zavodu. Oni, koji stanuju kod roditelja, podvrženi su glede školske obuke, rada i učenja istoj disciplini kao i oni, koji stanuju u zavodu.

Primaju se u školu na temelju prijamnog ispita samo seljački sinovi Julijske krajine, koji su svršili pučku školu i

nastupili 16.tu godinu života, a ne preko 18.tu. Topogledne iznimke bit će dozvoljene samo u odredjenim posebnim slučajevima.

Oni, koji se žele upisati, moraju podnijeti molbu što prije — a *nikako poslije 25 oktobra o. g.* — u preporučenom pismu na »*Ravnateljstvo praktične poljodjeljske škole u Pazinu (Istra)*«. — Molba mora biti potpisana od načelnika vlastite općine, te mora imati ove priloge:

1. Svjedodžbu otpusnicu iz pučke škole; —
2. Svjedodžbu pripadnosti kojoj općini Julijske krajine; —
3. Krsni list, iz kojega proizlazi, da je molitelj nastupio 16.tu godinu života, a nije preko 18.tu; —
4. Svjedodžbu o zdravom tjelesnom razvitku, ispostavljena pred kratko vrijeme u ovoj godini; —
5. Svjedodžbu dobrog ćudorednog i političkog ponašanja; —
6. Izjavu o obiteljskim prilikama molitelja.

Oni, koji budu pripušteni u školu, morat će uplatiti unaprijed u dva polugodišnja obroka svotu od L. 100, kao pristojbimu za nabavu vlastitih školskih potreština (pisanki, knjiga itd.), te za orudje za cijepljenje i obrezivanje, koje će stvari pripadati učeniku i nakon što bude dovršio školu.

Svaki učenik mora imati odijela i potrebitu ruberinu barem za jednokratnu promjenu, a osim toga mora donijeti sobom barem: 2 para plahta, 2 ponjave, 2 prevlake za jastuke i 4 ručnika.

Oni, koji budu primljeni, dobit će na vrijeme poziv, da dodju u školu.

Vprašanja i odgovori.

Št. 59. — F. P. L. — *Vi prašate:* Ali so dolžni plačevati občinsko davščino od napisov rokodelci, ki stanujejo na samem po hribovskih hišah. Čital sem enkrat nekje, da so obvezani plačevati to davščino le oni, ki stanujejo v vaškem križišču.

Odgovor: Ako je občina davščino na napise uvedla in ako je ta sklep dobil

potrjenje od pristojnih oblasti, morajo vsi oni obrtniki v okolišu občine, ki so dolžni imeti v zmislu tozadevnih predpisov napise na svojih obratovalnih prostorih, plačati davščino, ne glede na to, kje se nahaja njihova obrt, v sredini ali na meji občine. — G.

Št. 60. — F. J. v N. — *Vi pišete:* Jesli rok za vlaganje prošenj za vojno od-

škodnino res podaljšana do 31. decembra t. l.? To je za tukajšnjo občino zelo važno, ker kljub škodi, ki jo je občina utrpela na svoji lastnini in tudi zasebniki, ni vložila tostvarnih prošenj. — Kako naj se prošnja sestavi in katere priloge so potrebne?

Odgovor: Podaljšan rok do 31. decembra 1924 za vlaganje prijav za vojne odškodnino velja le za javnopravna bitja, torej tudi za Vašo občino, v nobenem slučaju pa ne za zasebnike. Prošnja občine mora biti sestavljena po posebnih navodilih okrožnice glavnega civilnega komisarijata tržaškega z dne 10. aprila 1922 št. 921/2000—IX (Osservatore Triestino z dne 19. aprila 1922 št. 82), ki jo je leta 1922 moralo dobiti tudi Vaše županstvo od takratnega deželnega odbora v Gorici v slovenskem jeziku. Da bi okrožnico tukaj prepisovali, bi se zavleklo predaleč. Svetujemo pa Vam, ker se predpisi dnevno menjajo ravno v tem predmetu, da se obrnete naravnost na tržaško prefekturo oddelek IX (deveti), ki je pristojen v vseh zadevah vojne odškodnine za vse naše občine in druge javne uprave. — Prečitajte tudi članek »Podaljšana rok« v 9. številki »Gospodarskega vestnika« str. 174. — G.

Št. 61. — F. J. iz N. — Vi pišete: Pri več kravah v tukajšnji občini so se pojavile na vimenu bradavice, ki se polagoma hitro namnože in povečajo, da je molžnja skoraj nemogoča, oziroma zelo otežkočena. Vime postane mestoma najprej trdo, nato dobi nekatere grintave bradavice posebno na sesih in krog njih. Počasi začrniijo. Tudi teleta se okužijo in jih dobe na nos. Prosim za sredstvo proti temu.

Odgovor: Glede bradavic in njih zdravljenja na vimenu smo dali že izršen nasvet v odgovoru št. 22, priobčenem v 5. številki letošnjega Gospodarskega vestnika. Vaš slučaj je popolnoma sličen onemu. — Naš sotrudnik živinozdravnik Vam ne more odnosno si ne upa poslati recepta, ker so tozadevna zdravila precej žgoča in ker bi zdravljenja z njimi radi oddaljenosti ne mogli

redno nadzorovati. Obrnite se tozadevno do najbližnjega živinozdravnika.

Št. 62. — Ž. I. v T. — Vi prašate: Imel sem vinograd, kojega sem obdeloval za polovico pridelka. Večletnih posejev nisem imel, nego le za vsako leto posebej. Ta vinograd sem gnojil z umetnimi gnojili, ki sem jih naročil pri Slov. kmetijskem društvu v Gorici, za katere sva z lastnikom vsak polovico prispevala. Gnojil sem namreč lansko in predlansko leto pozno spomladi in sicer koncem aprila in v maju. Letos pa so mi vinograd odvzeli in oddali drugi stranki. Prosim, ali vdobim kaj odškodnine za gnojilo, koliko odstotkov od lanskega in koliko od predlanskega? Ker se sploh ni nič omenilo pri pogojih o kaki odškodnini, mislim, da bi vse eno moral nekaj dobiti, ker gnoj še letos pravilno upliva in bode tudi še par let.

Odgovor: Ako je bila pogodba sklenjena le od leta do leta in ako Vam je bila letos pravilno odpovedana, namreč pol leta pred Sv. Martinom, nimate Vi nikake pravice zahtevati odškodnino za gnojilo, ker bi si bil moral zagotoviti daljšo najemno dobo, ako ste nameravali zemljišče poboljšati. V takih slučajih se sklepa najemna pogodba za najmanj 5 let, pa ne od leta do leta. — V.

Št. 63. — B. I. v K. — Vi pišete: Kupil sem si mladega čistokrvnega bika, ki pa ima jako velik trebuh, dasi je drugače popolnoma pri zdravju. Kaj bi bilo temu vzrok?

Odgovor: Veliki trebuh znači pri biku brezdvomno pogrešek. Da se ta zmanjša na običajni obseg, naj se daje živali dobra piča, a ne v veliki množini. V prvi vrsti pa skrbite za to, da bik ne pije poljubno množino vode, temveč morate mu pijačo omejiti.

Št. 64. — J. A. iz V. — Vi pišete: Napravil sem si po modernih kmetijskih zahtevah a) hlev za govejo živino, b) gnojnik in c) gnojnično jamo. Vprašam, ali bo kmalu dovoljen zalog od države za morebitne podpore ali nagrade?

Odgovor: Zalag, iz katerega bi se izplačevale nagrade oziroma podpore na-

prednim živinorejcem za umno napravljene hleve in gnojnike ni še dovoljen za naš del pokrajine. Poprašali smo, na pristojnem mestu in podrezali. Reklo se nam je, da se bodo nagrade izplačevale, a kedaj, ni še mogoče danes reči.

Št. 65. — O. R. P. — Vi pišete: Vime moje krave je že nekaj časa oteklo. S čim lahko odpravim oteklino?

Odgovor: Vzemite posodo vrele vo-

de, denite vanjo razbeljen kos opeke in postavite posodo pod oteklo vime. Kravo pokrite s primernim pogrinalom, da tako preprečite izgubljanje nastajajoče pare. Posoda naj ostane pod kravo, dokler se para dviga. To ponovite dnevno dvakrat ali trikrat. Mesto opeke vlijete lahko vrelo vodo v posodo s trjem, in jo postavite pod vime krave, kakor prej rečeno.

D r o b i ž.

Podraženje kruha. — Državna pekarska zveza je stavila na vlado, naj ugotovi koliko žita in moke je v državi, ker drugače je nevarnost, da bo kruh še dražji. Predlagala je tudi, naj se določi za celo državo enoten tip kruha v teži ne pod 500 g iz moke B št. 2. Ceno za ta kruh naj v vsaki pokrajini določi za to imenovana posebna komisija. Vsaka druga vrsta kruha pa naj se prodaja v prosti trgovini.

Pridelovanje domačega tobaka. — V Uradnem listu z dne 18. oktobra 1924 št. 245 je izšel važen kr. ukaz z dne 12. oktobra z dne 12. oktobra 1924 št. 1590, ki vsebuje obširen pravilnik o pridelovanju domačega tobaka. Gojenje tobaka je dovoljeno posamezniku na podlagi posebne koncesije. Pridelek se mora v prvi vrsti odstopiti upravi državnih monopolov; ko je njena potreba krita je še le dovoljen izvoz. Koncesije izdaja finančno ministrstvo.

Razstava novih vin v Milanu. — Italijanska vinorejska zveza pripravlja v Milanu Via Silvio Pellico št. 7 tržno razstavo novih vin, s katero zasleduje namen, olajšati spoznavanje posameznih vrst vina in sklepanje kupnih pogodb po vinskih veletržcih. Razstava bo trajala od 22. do 29. novembra 1924. Vina se prvo razvrstijo po vsebini alkohola in se potem postavijo v razstavne prostore na pokušnjo. — Ker ni ta prireditev razstava v pravem pomenu besede, ne prihaja zunanost vina v poštev. Kdor se razstave udeleži, mora poslati dve navadni steklenici vina s svojim imenom in pa označiti razpoložljivo množino vina, seveda neobvezno.

Pri nas je še ukoreninjena navada, da držimo vino v kleti in čakamo, da pride kupec ponj. Prihajajo drugi časi, od nosno so že prišli. Tudi naši vinorejci morajo opustiti stare navade, boljše razvade. Treba je, da ponudimo svoje blago, da svet izpozna dobroto naših pridelkov in nas. Razstavne predmete zbira, kakor tudi daje vsa druga pojasnila pokrajinski kmetijski urad, oddelek za sadje in trtorejo v Gorici, Via Trieste 43.

Sadni semenj na prostoru velesejma v Ljubljani se je vršil v dneh 18., 19. in 20. oktobra 1924. Imel je namen pokazati svetu različno sadje Slovenije po kakovosti in imenih; privabiti kupce, da Joženejo, kje in koliko ter po kakšnih cenah je sadje na razpologo. Sadje se je prodajalo na debelo in na drobno. Uspeh so prireditelji dosegli.

Sladkorja nad domačo potrebo pridelajo v Jugoslaviji. Po zadnjih vesteh rabi Jugoslavija 6000 železniških vozov sladkorja, pridelala pa ga krog 11.000, torej 5000 preveč. Cena českoslovaškemu sladkorju v Trstu je 6.25 dinarjev za kg, v Jugoslaviji pa še enkrat toliko. Radi tega nameravajo jugoslovanske tvornice omejiti pridelek sladkorja in znižati cene. Tudi Amerika je na sladkornem trgu huda konkurentinja.

Denarja ne v pisma! — Nekateri imajo navado, da vtikajo v pisma denar in ga tako pošiljajo. Pripeti pa se, da se pismo izgubi in pošta ne povrne denarja. Tržaško poštno ravnateljstvo priporoča javnosti, naj tega ne dela v lastno škodo. Denar naj se pošilja le v predpisani obliki, ker drugače ne prevzame poštna uprava nikake odgovornosti.

ČEBELARIJ! Kdor ni še plačal naročnine za list, naj nemudoma napravi svojo dolžnost.

Čebelofil:

PREZIMLJENJE ČEBEL.

Čebele prezimimo v čebelnjaku, ali pa v zaprtih prostorih, v sobah, kletah itd. Navadno dajemo prednost prezimljenju v čebelnjaku samem; vendar ima prezimljenje čebel v zaprtih prostorih svoje dobre strani. Vsled večje toplote v zaprtih prostorih porabijo čebele čez zimo mnogo manj medu, kakor pa če panji stoje na prostem v čebelnjaku. Družine na prostem porabijo čez zimo od 9—10 kg medu, dočim one v zaprtih prostorih le 5—6 kg. Če je prostor brez miši in podgan, uživajo čebele čez zimo božji mir v njem; dočim jih zunaj lahko vznemirja veter, burja, dež itd. Če žrela niso zaprta, zvabi solnce, ki se je morda uprlo v čebelnjak, čebele iz panja. One mogle čebele preidejo na mrzlo zemljo, ali sneg in se ne dvignejo več. Eno slabo stran pa ima tudi prezimljenje v zaprtih prostorih in sicer to, da se čebele ne morejo po potrebi otrebiti blata, kar lahko povzroči grizo.

Oprema panjev za prezimljenje na prostem mora biti skrbna. Čim zapiha mrzla burja in sneg pobeli vrhove, moramo najprej zalepiti vse morebitne razpoke na panjih, zamašimo eno izmed obeh žrel popolnoma, drugo pa zapremo s zapiralko iz pločevine z majhnimi luknjicami, liki rešeto. Panje, ki se niso prej dotikali drug drugega, potisnemo skupaj, ali pa napolnimo prostor med njimi s slamo, ali s suhim listjem. Ko smo panj od zunaj opremili, ga opremimo tudi od znotraj. Vališče, kjer čebele prezimujejo, odejemo z odejo, napravljeno iz slame. Tudi papir starih časopisov je v to svrhu zelo dober. Istotako zatrpamo prostor med notranjimi in zunanji vraticami z blazinami iz slame. S tem je panj, če smo prej poskrbeli za dovoljno zalogo medu,

dobro matico in dovoljno število čebel, vzimljen in lahko ga prepustimo, kakor pravi naš Vodopivec v zadnjem listu, sv. Ambrožu v varstvo.

Ob posebno lepih, solnčnih, toplih dneh in če zemlja ni zmrznjena, lahko odpremo tudi sredi zime žrela, da se čebele po potrebi otrebijo. Vendar, če kakšen panj noče izletati, ga ni treba k temu siliti, ker čebele gotovo ne čutijo potrebe za otrebljenje blata.

Prezimljenje čebel v zaprtih prostorih, je zlasti iz ekonomskih razlogov, in to radi manjše potrošnje medu priporočljivo. Vendar pa se v manjšem času vedno bolj in bolj opušča. Vzrok temu je, da je zelo težko pogoditi spomladi pravi čas za prenos panjev na prosto. Včasih sledi spomladi prav lepim in toplim dnevom, naenkrat hud mraz in čebele, ki so se v zaprtem prostoru pomehkužile, trpijo mraza. Morebitna zalega se prehladi in pogine. Kdor bi vendar prezimoval svoje čebele v zaprtem prostoru, naj pazi, da prostor ne bo vlažen, ker v tem slučaju splesni satovje v panjih. Istotako mora vladati v prostoru popolna tema.

Nekateri čebelarji, ki imajo ameriške panje, naj položijo med strešico in vališče blazino iz slame in naj strešico dobro pregledajo, da ne bo puščala. Najbolje je, da pokrijejo panje z »eteritom«.

V. J.:

NEPRILIKE OB AJDINI PAŠI.

Ob dobri paši se čebele čez dan silno obrabijo vsled letanja od cvetu do cvetu. Ponoči pa prelivajo in presnamljejo vodeno sladčico, ter izločajo iz nje preobilo vodo da postane zrel med. To se vrši deloma z prekuhanjem v medenem mešičku (v kojem donášajo med domu) deloma z neumornim pihljanjem

perutnic. Od tod ono prijetno šumenje v panjih, ki ga tako rad poslušaj vnet čebelar ob poletnih večerih.

To neumorno delo izrablja čebelica tako neverjetno, da poginejo že po petih, šestih tednih napornega dela.

Tako, da lahko trdimo: Čebelice, ki pričnejo obletavati prvo ajdino cvetje, ne bodo letale po zadnje cvetoči ajdi, ker poprej poginejo.

Čebela ne gleda na ropanje nikdar ob dobri paši. Ropanje nastane le ob slabi ničevi paši in še temu je krivo ali nepravilno ravnanje čebelarjev s panji, ali pa trotovcu in panji s slabimi bolnimi maticami, ki privabijo roparice! Bodi dalje omenjeno, da ropanje nastane največkrat v najbližji bližini.

Tikajoči se panj ima najugodnejše stališče za izropanje svojega tikajočega soseda. Nočem trditi, da ne odletijo čebele tudi do sosedovega čebelnjaka, a nikdar ne v dobri paši in pa če imajo čebelarji le dobre, mlade matice.

Čuditi se je pa, da nekteri čebelarji zaženejo v najboljši ajdini paši tak silen krik glede ropanja, da ni mogoče pojmii. Alarmirajo celo okolico, orožništvo, županstvo itd., slikajoč mu ropanje v najtemnejših barvah. Ko se pa stvar pogleda bolj s treznim, razsodnim očesom, se spozna, da je vsa ta stvar brez podlage, in da izvira iz sovražne zavisti do sočebelarjev.

Čebelar z 20 panji si misli: Ves med, kar ga poberejo na cvetju v pašo pripeljane čebele, je le mojim čebelam in mojim loncem odvzet. In to, tudi tedaj, ako je v občini za desetkratno število panjev dovolj prostora in paše. Temu pa ni tako. Cvetlice izločajo med vsled toplote in solnčnega pritiska več ur, včasih cel solnčni dan. Ta medena snov »nektar« pa ne čaka v cvetlici, da bo čebela dobila celodnevno množino izločenih sladčice istega dne, ampak se suši ter nekako v cvetličnem cvetju absorbira in

izgine brez koristi. Obratno pa, ako čebelica, liže s svojim jezičkom po medenih izločnicah cvetlične čaše, se na novo orosijo ter se v kratkem zopet napolnijo z medeno sladčico za drugo čebelico. To se ponavlja pri cvetlici, dokler ta ne ostari in ovane.

K čemu pa neki izločajo cvetlice sladke sokove? Marsikdo poreče: Zato, da dobijo čebele hrane. Temu pa ni tako. Sladčice v cvetnih čašah so radi tega, da privabijo žuželke — čebele, da izpopolnijo pomožno delo oplojevanja cvetov. Da se cveti bolj gotovo oplodijo, se vrši po naravnem zakonu izločanje sladčic v cvetju, ki ne trpi le trenotno, ampak vztraja delj časa in vabi čebele k sebi. Te potem gomazijo po cvetju, nabirajo med in cvetni prašek ter tako pripomorejo k oplojenju. To je glavni moment, da nekoje države s posebno pažnjo podpirajo čebelarstvo, ker vidijo v tem veliko dobroto za kmetovalca.

OBVESTILA.

Slovenska čebelarska zadruga se letos ne peča s kupčijo z medom. Razlogi za ta ukrep se pojasnijo članom na običnem zboru, ki se bo v kratkem vršil.

Izdelovanje satnic se namerava prihodnje reorganizirati v tem zmislu, da se določi rok, do katerega mora biti vosek v združnem skladišču, ter da se bodo imenovali za vsak okraj zaupniki, ki prevzamejo vosek od čebelarjev, ga pošljejo zadrugi, zadruga ga predela in pošlje satnice njemu, da jih razdeli naročnikom. Izkušnje s pošto, železnico itd. zahtevajo to preuredbo. Zaupnike si čebelarji izberejo lahko sami in že sedaj pri njih osredotočijo svoj vosek. Pošiljanje blaga v malih množinah po pošti hudo poviša ceno.

Kozarci za med v velikost od 1 kg, ½ kg in ¼ kg s pokrovi so še vedno v zalogi. Pri večjih naročilih primeren popust.

Naročnikom! Nekateri, ki smo jim poslali prvo in drugo številko „GOSPODARSKEGA VESTNIKA“ na ogled, nam je niso vrnili. Vsi tega so list dobivali od takrat redno vsako številko. So postali naročniki. V par slučajih se nam je pripetilo, da smo dobili, ko smo poslali položnico, še le 10 številko v njeno. Opozarjamo vse te in jih prosimo, da poravnajo svoj dolg, ker drugače mora smatrati njih postopanje, milo rečeno, za nelepo.

Tržaška kmetijska družba v Trstu

Via Raffineria št. 7

ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

poljska, vrtna in cvetlična semena; detelje: inkarnatno, domačo in lucerno; umetna gnojila: Tomaževo žlindro, superfosfat, kalijevo sol; klajno apno za živino, otrobi, debele in drobne, koruzo, koruzno moko, oves; kmetijsko orodje: pluge, šape okoličanske, istrske in kraške, štrpače, lopate, pipce (fovče) za zelenjavo, zalivalnike, železne grablje, gnojne vile, motike, škarje za obrezovanje trt in sadnega drevja, rafijo, trtno ličje, med, razne druge gospodarske potrebščine.

Tržaška kmetijska družba v Trstu, ulica Raffineria št. 7.

Slovensko kmetijsko društvo v Gorici

ima v svojem skladišču, nahajajočem se v ulici **Guosue Carducci** - prej Gosposka ulica — v **Gorici št. 6**, II. dvorišče, vedno na razpolago sledeče kmetijske potrebščine:

Amerikansko lepivo — Tree Sticky.

Kalijevo sol.

Modro galico.

Superfosfat, s 15/17 % v vodi raztopne fosforove kisline.

Tomaževo žlindro, zajamčeno z 18%.

Žveplo, ventilirano 85/95.

Zgodnji grab.

Na razpolago ima tudi nekaj vagonov zajamčene 18% Tomaževe žlindre, v vagonih po 120 kvintalov. Cena po dogovoru.

V zalogi ima tudi raznovrstna orala, grozdne stiskalnice in mline, gnojnične sesalke, brane in rob. kalnice za turšico. Živinozdravniško klajno apno. Na željo se priskrbijo tudi druge kmetijske potrebščine po jako zmernih cenah.

Naša zavarovalnica proti požaru je „L' Union“

RAVNIK AVGUST - GORICA, Corso Vittorio Emanuele III. št. 28.